

Az Ariosto-dobbantó

FEUILLETON - LXI. évfolyam, 7. szám, 2017. február 17.

Közel négy évtizeddel ezelőtt Karátson Endre fejtegette egy tanulmányában, hogy a magyar irodalom idegenkedik a fantasztikumtól, mindig igyekszik megkülönböztetni a valóságosat és a valóságon túlit, íróinak képzeletét befogja a történelmi múlt vagy az aktuális valóság keretei közé, egyszóval: hogy a magyar kultúrában valamiféle „józsánság-cenzúra” működik. Ha ez helytálló megállapítás, akkor semmi meglepő nincs abban, hogy a Toldi szerelme nem lett ariostói jellegű alkotás. De lehetséges, hogy fordítva van: azért érvényesül „józsánság-cenzúra” és valószerűség-elvárás az irodalmunkban, mert sosem volt Orlando furiosója. Szakszerűbben szólva: mert nincs olyan tekintélyes és inspiratív magyar nyelvű irodalmi formahagyomány, amely „anyanyelve” lehetne az újabb fantasztikus műveknek. Néhány éve Margócsy István írt példaszerű kis tanulmányt e témáról, rámutatva, hogy a XVIII. század végén, a XIX. század elején, amikor először elkezdtek magyarul hexameteres költeményeket írni, milyen sok rontott, nehézkes, sikerületlen kísérlet volt szükséges ahhoz (évtizedeken keresztül, sok-sok költő kezén), hogy végre jó magyar hexameteres műveik szülessenek Vörösmarty műveiben. Még további évtizedek után pedig már könnyedén bántak a hexameterrel XVIII. századi elődeiknél talán kisebb tehetségű költők is. A saját nyelvű formahagyomány megléte, úgy tűnik, ha nem is az előfeltétele, de elősegítője a színvonalas alkotásnak - mint a dobbantó a tornaszernek nekifutó tornász számára. A magyar irodalomból mintha hiányozna a fantasztikus „dobbantó”.